

گورهی بیدهنگی لای چارلی چاپلن

چاپلن له و پهری بیځمهیدی دا، دهلی: " فیلمی دهنگدار کوټای هیټانه به گورهی و پیروزی بیدهنگی ، شکست هیټانی مانای پهردهی شانویه

چارلی چاپلن که سیک بوو که ملیونه ها که سی هیټانو ته پیکه نین و زهرده خسی هیټانو ته سهرلویو کانیان، له سهره تای سدهی بیسته مدا کاریگه ریگی ته او سهرسور هیټنری هه بووه له سهر ژبانی خه لکی له مریکا له روژانی هردوو جهنگی جیهانیدا، له وکاتانه دا که گوره ترین ناټومیډی و بیهیوایی مروقه کان گه شنبونه لوتکه، چارلی رووانگی ژبانی گوری که خه لکی هه میسه به چاویکی بی هیواییه وه سهری ژبانیان ده کرد، بلکه دنیا ی گوری بؤ دنیا هه کی پر له زهرده خنه، پر له پیکه نین، پر له هیوا بؤ ناینده .

هه رچه نده فیلمه کانی رهش و سپی بوون ، به لام له کاتی نمایش کردندا هه زاره ها رنگی ټال و والای به بینه ران ده به خشی .

چارلی چاپلن له ۱۸۸۹/۴/۱۵ له ندهنی پایته ختی ټینکلاند له دایک بووه، هه ر له ته مهنی منالیه وه خولیای شانوو گورانی به سهریا زالیووه، هه ر له و کاتنه خه لکی به چاویکی زور گوره و دواروژیکی روونه وه سهریران ده کرد. هه ر له بهر نه مهش بوو که هه موو توانا کانی خوی له پیناو هیټانه دی ټامانجه کانی دا خسته گهر، کاتیک چارلی ته مهنی پینچ سالان ده بیټ گورانی بؤ دایکی دهوت هه تا هه وکاته ی که دایکی دهنوسا .

بینه ری فیلمه کانی خوشیان دهویست و پاره یان فری ده دایه سهر ته خته ی شانوکهی، کاتیک چاپلن ههشت سالان ده بیټ توانای سه مایه کی زور سهرسور هیټنری ده بیټ، نه مهش ده بیټه هویکی دیکه ی خوشه ویستی له لایه ن بینه رانیه وه. چاپلن زر برایه کی هه بوو به ناوی (سیدنی)، که وه کو خزمه تکاریکی چاپلن کاری له گه ل کردوه، له کاتیک دا چارلی ته مهنی ههشت سالان ده بیټ سیدنی زر برای مه سره چیکی بؤ به کری ده گری له لهنده ن، له ته مهنی ده بؤ دوازه سالیانده به خوشه ویستی ترین و

کومیدی ترین کس ده ناسری له ټینکلاند .

ته مهنی دوازه سالان ده بیټ که باوکی کوچی دواپی دهکات، له سالی ۱۹۰۱ دا له دواپی مردنی باوکی دا دایکی توشی نه خوشیکی دهروونی دریز خایه ن ده بی که هندی جار له شیتخانه و هندی جاریش به شه قامه کان دا دهسورپته وه، له کاتدا چارلی و سیدنی له خانووی نه وچه وانه بی دایک و باوکه کان دا ژبان به سهر ده بن.

چارلی ده چپته به رویندن بؤ ماوه ی دوو سال، که نه مه یه کم خویندنی فهرمی ده بیټ له ژبانیاندا، له و سالانه ی خویندنی که دایکی له شیتخانه ده بیټ، ته نیایی ته و او تهنگی پی هه لده چنی و له سهر شه قامه کان دا ژبانی به سهر ده بات . کاتی دایکی چاره سهرده کریټ، چارلی و سیدنی ده گریته وه خوی و دینه وه ژیر سوزو خوشه ویستی دایکیان، دایکی دهیوانی له ریگی دروومانه وه باری گوزهران بؤ مناله کانی مسوگر بکات، له نیوان ته مهنی دوازه بؤ چواره سالاندا

چارلی شان به شانی دایکی بؤ مسوگر کردنی ژبانیان دهست به ټیشکردن دهکات. له و ماوه یه دا چه ندین ټیشی کردوه له وانه (بهر دهستی شه رتاشخانه، چاپخانه، کارگه ی دروست کردنی شووشه، کارگه ی دروست کردنی مؤم ، په راوگه ... هتد)

له سالی ۱۹۰۳ بؤ ۱۹۰۶ چارلی شانویه ک نمایش دهکات له (شیرلؤک هؤلمس) دا که دهری روژنامه فرؤشیک ده بیټی، پاش نه مه په یوه نندی به (کاسی سیرکس) دهکات، له سالی ۱۹۰۶ شانویه کی تر نمایش دهکات که شانویه کی کومیدی بی دهنگ ده بی .

لیره دا ده بیټیته وه بؤ ماوه ی سالیکی، چارلی وهک هه رزه کاریک بیری کرده وه که چتر ناتوانی وهک نه کنه ریکی منال بمینټیته وه، که نمایشی شانوی تراجیدی بکات ، بلکه گه رایه وه بؤ (فاریفیک) که زیاتر توانا هونه ریگه کانی خوی له له نمایش کردنی شانوی کومیدیدا ده دوزیه وه، له بیست سالیه وه به ره و ویلایه ته په کگرتوه کانی نه مریکا

۱۹۲۱، کاته مؤدیرنه کان سالی ۱۹۲۶، دیکتاتوری گه وره سالی ۱۹۴۰، مسهر ټیندرؤکس سالی ۱۹۴۷ .

له دواپی بلاوبونه وه ی نه م فیلمانه، چاپلن بو به نه ستریه کی زور به ناوبانگی سینه مایی به لام له نزیکیونه وه ی له سی سالی ژبانی ته و او گؤرا، پاش نه وه ی فیلمی دهنگدار هاته دنیا ی هونه ره وه، فیلمه دهنگداره کان ته و او کوټایی به فیلمه بی دهنگه کان و هونه رکانی تر هیټا .

له پال نه م بیټومیډیه شدا له نه مریکا تاوانبار ده کری به وه ی که کومونیسته، له م کاتدا هه یچ به لگه یه کی نه بوو بؤ پشتر استکردنه وه و بهرگریکردن له خوی .

پاش لیکولینه وه یه کی زور ده رکوت که هاوسوزی له گه ل فکری چه ره ویدا هه یه، (نوسینگی لیکولینه وه ی فیدرالی) بؤ به دوا داچوونی راستیه کان دهست به کاربوو، پاش نه مه سه لمینرا که نه ک ته نیا به وه ی که کومونیسته تومه تبار، بلکه جووله که شه، له بهر نه وه ی سیدنی زر برای جوله که یه . به وه یه وه ناوبانگی چارلی به ته و او ی ده زری، به دوا داچوونی لیکولینه وه کان له ۱۲ ی ژوگهستی ۱۹۲۲ دهستی پیکر له کاتی سهرقال بوونی چاپلن به دهر هیټانی فیلمی (دیکتاتوری گوره) وه یاریده دهری به ریو به ری نه م به ره مه که ناوی (دان) ده بیټ، دهر براری کومونیست پرساریک له چاپلن دهکات، چاپلنیش له وه لام دا ده لیټ ټیټه نامانه ویت شورش بکه ین، بلکه ده مانه ویت زهرده خه نه بکه ینه سهر لئوی خه لکی له ریگی فیلمه کانمانه وه .

(نوسینگی لیکولینه وه ی فیدرالی) به لگه کانی له سهر چاپلن بلاو کرده وه که نزیکی سهر په ره ده بوو، که به ته و او ی چاپلن تومه تبارکرا، پاش نه مه توشی بیهیواییه کی زور بوو، حکومتی نه مه مریکا ده سته سهر اگرتی هه موو مولکو سامانه کانی چاپلنی راگه یاندا، له و کاتدا توشی خورپه یه کی زور بوو. هه ر به هزی نه مه شه وه له دوا ی دهر هیټانی فیلمی (میستر ټیندرؤکس) به ته و او ی دور که وه ته وه له سترودیز و شانز پاش نه وه (نوسینگی لیکولینه وه ی فیدرالی) بریاریدا ریگه له هاتنه ناوه وه ی

شویازی نه مه ریکی ناسراوه و نه وانیش وابهسته و هه لگری نه و بیروبو رایه ن.

به شیک له گه نجان خویان به دهر کردنی بلاو کراوه کانه وه خه ریک کرده که تایبه ته به بواری لاوان، زور به یان باس له کیش و گرفته کانی خویندن و ژبانی گه نجان دهکن، تاراده یه ک توانیانه شتیک دروست بکن که ناوی بنین بلاو کراوه گه نیجه کان، به لام نه وه ی جیگه ی سهرنجه تا ټیستا نیان توانیوه وهک لایه نیکی سهر به خو و دور له نایدولژیای حزبی و که سایه تیه کی دیاریکراو، نه و کارانه ی خویان راپه رینن. چونکه که لایه نیکی له پشته وه بوو نه و کاریگری نیگه تیغی ده بیټ له سهر گه یانندی په یامه کانی نه و بلاو کراوه خویندکار یانه و ریگری کان زور ده بیټ . راستیه کی بلکه نه ویسته ټیستان تنها له ریگی ته ماشا کردن ناسین و ناسین و راقه کردنی جیهانی کومه لایه تیه وه ده زانیت خوی کیه؟ خونداسین پیوستی به واقع ناسین هه یه و واقع ناسین پیوستی به فکر هه یه. یه کی له کیشه کانی ریخسراوه کانی خویندکاران له کوردستاندا نه وه یه که ریخسراویکی بی فکره، که فکری نه بوو نه شوناسی ده بیټ نه داخواری تایبه ت. گره نای گه وره ی نه م ریخسراوانه له وه دایه که داوکاری به خویان نییه، له پاشکوی حیزبه کانسدا خه ریگی دووباره کردنه وه ی داوکاریه کانی نه و انن.

ناماده کردنی : کارو سالی

کولتور و ناسنامه ی گهنج

له فهره نگدا هاتووه، وهک نه وه ی که تر له ته مهنی گهنجیتد ابیت چپتر له وه زیاتر له پاره ی گهنجه وه بزانی. گهنج زارواوه یه کی تایبه تمهنده به کومه لیک ته مهن، خه لکی له ته مهنیکی دیاریکراو دا ده لین گهنج بؤنه وه ی ته مهنی منالی و هه رزه کاری و گوره جیابگریته وه .

چند بؤچونیک جیاواز له نیوان تویر و زانایانی کومه لناسی و دهرن ناسی سهراره به چه مک و پیناسه ی گهنج هه یه، ماوه و قوناعی گهنجیتی و که ی ده ستریه کات و که ی کوټایی دیت، سهره رای نه وه ش گهنج نه و که سه یه که قوناعی منالی و هه رزه کاری ته و او کرده، گه شتوته حاله تیکی جهسته ی و سوزداری وژیری که به رده وام له په ره سه نندایه له رووی رفتار و ویزدان و هه لچورن و بیبر کرده وه، بویه ناکریټ به یه ک پیوه نه م قوناعه بیبودری، وهک ته مهن یان هیز یان قه باره .

پیناسه کردنی گهنج ټالوز و گرانه، تاک و اتا نیه، بؤ دوزینه وه و رونکردنه وه ی نه م چهک و ریک که وټن له سهر پیناسه یه کی گشنگیر و یه کگرتو که بؤ چند فاکته ریک گرنگریشیان جیاوازی له ټامانجه راگه یاندر اوه کانددا ده گریته وه، له دانای پیناسه جیای چکه کانی و نه بیره گشتیانه ی که و ا شیکاری سایولژی له سهری ده وه ستن که خزمه ت بو ټامانجه بکات .

کولتور، به و کومه له توخه مادی و نامادیانه ی ناو ریخسراوه کومه لایه تیه کان ده گوتری، له نه ته وه یه که وه بؤ نه وه یه کی دیکه ده گویزریته وه که پاشماوه ی کومه لایه تسی و کولتوریشیان پینده وتری .

هه موو کولتوریک له کومه له که سیک پیکه اتووه که تایبه تمهنی جیاوازی هه یه، تایبه تمهنیه کولتوریه کان تیکه لایه ی به کتر ده بن و یه که یه کی گوره ی کولتوری پیک ده لهنن. کولتور نه و شوو گران و نه لوزیه که زانایانی کومه لناسی لیک ده دهنه وه، دیدی جزواو جزیان له سهری هه یه، که به پی جیاوازی نیوان تاکه کانی ناو کومه لگه ده گوری. زانایانی کومه لناسی تایبه ت به گهنج هه میسه زاره زومه ندی پیناسه یه کی روژشیرین، به شیه وه یه کی گشتی گهنجان کولتور به ریبازی ژبان ده زانن. ده توانین نه م پیناسه یه له دوو گزوه ی سهره کیه وه ټیروانین. کولتوری گهنجان ده توانی باس له نمونه یه کی تایبه ت به بیروبو روا و بنه ما و هیمای جزواو جزور بکات و له گه ل نه و چالاکیانه ی به دواپا دین که و کومه لیک له گهنجان به شداری ټیاده کن. به لام خالی ده ستریکردن بؤ نه م باسکردنه نه و روداوانه یه که روژانه له ژبانی گهنجا رووده دن و وهک نه مونیگ دهرده که ون.

گهنج زارواوه یه کی کومه لایه تیه نییه، بلکه وشه یه کی گشنگیره، که روژانه له میدیاکاندا به رچاومان ده که و ی، له گتوگؤکاندا به رگویمان ده که و ی. وشه ی گهنج وهک

روونگردنه وه

خوینهرانی هه قتانه مه ی روژی گه ل ټاکادار ده که یه وه که لیزه دا زنجیره بیره وه ریگه کانی مام زرار سلیمان به گ **دهرگه له بی** ده وه ستنین، چونکه هه م بیره وه ریگه کان له دوو توی کتیبیکدا چاپ و بلاو کراونه ته وه، هه میس هندی کیشی لاهوکی لیکه و توتوه .

ټیغه له هه قته نامه ی روژی گه ل دا به لیمان دابوو که به زنجیره بیره وه ریگه کانی نه و ټیکوشه ره بلاو بکه یه وه، چونکه پیناز که و تپوو، روژشایی نه بیټی بوو، به لام ټیستا که به سهر یه که وه به شیه و کتیبیک چاپ کراون و بلاو کراونه ته وه، ټیدی دووباره نووسینه وه یان گرنکی و بایه خی خویان له دهست داوه .

له لایه کی دیکه شه وه که سیک له نزیکانی خاوه نی بیره وه ریگه کان داوای لیکردین که رایگری و چپتر بلاوی نه که یه وه، ټیغه له پیوه ند بو داخواریه و هؤکارگه لیک دیکه دا بریارمان دا لیره وه بیوه ستنین، نه گه ره خودی به ریز مام زرار دهرگه له یی چاریکی دیکه داوامان لیکات، نه وه له ژماره کانی دها تودا به زنجیره دریزه ی پیده دینه وه، نه گه رنا ټیوه خو ش و ولات ناوه دان .

نه سهد ده لا مسته فا شه شوی
Shkar_asad@yahoo.com
 سهرچاوه:
www.imdb.com

روژي گڼل

هه قته نامه یه کی سیاسی، روژشیری گشتیه، حزبی زرگاری کوردستان دهری دهکات

ټوټیسی سلیمان

گره کی مشیراوا، نزیک گوره پانی هونه ر، ژماره ی ته له فون ۰۵۲۲۱۰۹۲۵۶

ټوټیسی هه لولیر

شه قامی ټاراس پشت مزگه وتی نه و قاف ژماره ی خانوو ۱۲ ژماره ی ته له فون ۰۶۶۲۵۴۸۵۸۹

ټوټیسی کهرکوک

حه سیره که، به رانبر قه یسهری چوارباخ، ژماره ی ته له فون ۰۷۷۰۱۳۲۵۰۸۰

ټوټیسی رایه

شه قامی نالی، به رانبر گه راجی نه وروژ، کتیبخانه ی روژی گه ل ژماره ی ته له فون ۰۷۵۰۱۱۶۳۸۰۵